

УДК 657.1:65.014.1

РОЛЬ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ**Назарова К.О., д.е.н.***Київський національний торговельно-економічний університет***Нестеренко О.О., к.е.н.***Харківський державний університет харчування та торгівлі*

У статті досліджено основні цілі сталого розвитку, сформульовані у низці міжнародних документів та програм, розроблених під егідою ООН. Доведено важливу роль торгівлі як галузі господарства в глобальній трансформації суспільно-економічних відносин в умовах сталого розвитку. Визначено, що сучасна динамічна концепція сталого розвитку торговельної галузі має враховувати потреби забезпечення екологічного типу використання різних видів ресурсів (людських, матеріальних, трудових, фінансових та ін.), забезпечувати соціальну справедливість (програми лояльності пенсіонерам, студентам, соціальне ціноутворення тощо), підвищувати продуктивність економіки країни в процесі господарської діяльності. Обґрунтовано, що інформаційним джерелом, яке дозволить оцінити місце торговельного підприємства в системі забезпечення сталого розвитку є обліково-аналітичне забезпечення. Для наукового обґрунтування структури та показників облікової інформації, яка має наводитися в інтегрованому звіті торговельного підприємства, визначено основні торговельно-технологічні бізнес-процеси та масиви облікової інформації, які формуються під час їх здійснення та наведено механізм її перенесення до інтегрованого звіту.

Ключові слова: сталий розвиток, торговельна галузь, облікова інформація, інтегрований звіт, бізнес-процеси

UDC 657.1:65.014.1

ROLE OF ACCOUNTING INFORMATION IN THE ENSURING OF TRADE BRANCH STATE DEVELOPMENT**Nazarova K.O., Doctor of Economics,***Kyiv National University of Trade and Economics***Nesterenko O.O., PhD in Economics***Kharkiv State University of Food Technology and Trade*

The main aim of state development has been studied in the article, which are formulated in the range of international documents and programs developed under the aegis of UNO. It has been proved the main role of the trade as a branch of economy in global transformation as for the aim's implementation of state development. It has also been defined that current dynamic conception of trade branch state development has to

take into consideration the needs of ecological type ensuring of the usage of different sorts of resource (human, material, laboring, financial, etc.), it has to provide social fairness (the loyal programs for the pensioners, students, social price formation, etc.), to increase the productivity of country's economics in the process of economical activity. It was substantiated that informative source, which allows estimating the place of trade enterprise in the system of state development ensuring, it is accounting information. For scientific grounding of the structure and accounting information indicators, which has to be present in the integrated report of the trade enterprise, it was defined the main trade and technological business-processes and the files of accounting information which are formed during their realization and it was given the mechanism of its transforming to integrated report.

Keywords: state development, trade branch, accounting information, integrated report, business-processes

Актуальність проблеми. Особливої актуальності питання визначення ролі облікової інформації для реалізації концепції сталого розвитку набули після Саміту, що проходив в Нью-Йорку в 2015 р. на якому 193 держави-члени Організації Об'єднаних Націй (ООН) одностайно прийняли нову глобальну програму сталого розвитку, що містить 17 цілей, яких світ має досягнути до 2030 року. Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун під час виступу на саміті зазначив: «Справжнім тестом відданості Порядку денному-2030 стане його виконання. Нам потрібні дії з боку всіх та всюди. Наш орієнтир – сімнадцять Цілей сталого розвитку. Вони є переліком обов'язкових справ для людей та планети, планом досягнення успіху» [1].

Досягнення 17 цілей сталого розвитку можливе тільки за наявності чіткого механізму управління економічною, екологічною і соціальною діяльністю та потребує створення відповідного інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень, генератором якого є система бухгалтерського обліку. Необхідно також констатувати важливу роль торгівлі як галузі господарства в глобальній трансформації до виконання цілей сталого розвитку, оскільки саме торгівля виконує роль випереджувального структурного елемента, який не лише підготовлений до реформування, а й виступає стимулюючим чинником у реформуванні інших, більш інерційних структурних елементів вітчизняної економіки [2, с. 21-27]. Формування інноваційної моделі економічного зростання та досягнення сталого розвитку вітчизняної економіки взагалі, та

торговельної галузі зокрема, потребує суттєвого піднесення ролі та значення облікової інформації як дієвого чинника задоволення інформаційних потреб бізнесу, держав та суспільства в еколого-соціально-економічній стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обґрунтування ролі торгівлі у забезпеченні цілей сталого розвитку досліджувалися закордонними і вітчизняними вченими, зокрема І. Ансоффом, П. Друкером, В. Колотієм, А. Мазаракі, Г. Макаровою, М. Месконом, М. Портером, М. Овчаруком, Ю. Шпильовою, І. Шпильовим та ін. Місце бухгалтерського обліку в системі управління, орієнтованого на сталий розвиток було об'єктом досліджень О. Будько, Т. Давидюк, О. Зоріної, В. Жука, Г. Кірейцева, О. Лаговської, Л. Ловінської, Н. Лоханової, О. Петрука, Т. Тарасової, В. Шевчука та ін.

Не зменшуючи вагомості напрацювань вчених-економістів, зауважимо, що незважаючи на значний науково-теоретичний базис щодо обґрунтування механізмів досягнення цілей сталого розвитку в торговельній галузі, комплексні дослідження, стосовно визначення ролі облікової інформації та методичних підходів до її збору, опрацювання та аналізу в розрізі соціальних, економічних та екологічних складових сталого розвитку торговельної галузі до сьогодні відсутні та потребують подальших ґрунтовних досліджень.

Мета статті – визначення ролі облікової інформації в забезпеченні сталого розвитку торговельної галузі.

Виклад основного матеріалу. Сучасну концепцію «сталого розвитку» заклала доповідь Римського клубу «Межі зростання», опублікована ще в 1972 році, ключовими її особливостями було зміщення акцентів на соціально-економічні питання, інтегрування питання подолання бідності в сферу охорони довкілля. [3, с. 175]. Україна підтримує основні цілі сталого розвитку сформульовані у низці міжнародних документів та програм, розроблених під егідою ООН, ще з початку отримання своєї незалежності (табл. 1).

В липні 2016 року Міністерство економічного розвитку і торгівлі України за підтримки ООН в Україні розпочало проведення національних консультацій з адаптації та локалізації порядку денного з питань розвитку до 2030 року та 17 Цілей Сталого Розвитку.

Таблиця 1 - Міжнародні документи та програми сталого розвитку

№ з/п	Назва	Дата прийняття	Короткий зміст
1	2	3	4
1	Декларація Ріо-де-Жанейро по довкіллю і розвитку	14 червня 1992 р.	Включає 27 принципів сталого розвитку, основні з яких: турбота про людей, захист навколишнього середовища, знищення бідності, прийняття державами ефективних законодавчих актів в галузі навколишнього середовища, всебічна участь жінок в досягненні сталого розвитку тощо
2	Глобальна програма дій Порядок денний на XXI століття	3-14 червня 1992 р.	Розділ I. Соціальні та економічні аспекти Розділ II. Збереження та раціональне використання ресурсів з метою розвитку Розділ III. Зміцнення ролі основних груп населення Розділ IV. Засоби здійснення
3	Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на XXI століття	28 червня 1997 р.	I. Заява з викладенням зобов'язань; II. Оцінка прогресу, отриманого з часу проведення конференції ООН по довкіллю і розвитку; III. Здійснення в сферах, де потрібні термінові дії; IV. Міжнародні інституціональні механізми
4	Декларація тисячоліття ООН	08 вересня 2000 р.	I. Цінності і принципи; II. Світ, безпека і роззброєння; III. Розвиток та подолання бідності; IV. Охорона нашого спільного навколишнього середовища; V. Права людини, демократія і блага управління; VI. Захист вразливих; VII. Задоволення особливих потреб Африки; VIII. Зміцнення ООН
5	Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку	04 вересня 2002 р.	Від наших витоків до майбутнього; Від Стокгольма до Ріо-де-Жанейро і Йоганнесбурга; Ті завдання, що стоять перед нами; Наша прихильність сталому розвитку; Майбутнє за багатостороннім підходом; Так буде так!
6	План виконання рішень Всесвітнього саміту на вищому рівні зі сталого розвитку	04 вересня 2002 р.	I. Вступ; II. Викорінювання бідності; III. Зміна нестійких моделей споживання і виробництва; IV. Охорона і раціональне використання природної ресурсної бази економічного та соціального розвитку; V. Сталий розвиток в умовах глобалізації в світі; VI. Охорона здоров'я та сталий розвиток; VII. Сталий розвиток малих острівних держав, що розвиваються; VIII. Сталий розвиток для Африки; IX. Інші регіональні ініціативи; X. Засоби здійснення
7	Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005 року	16 вересня 2005 р.	I. Цінності і принципи; II. Розвиток; II. Світ і колективна безпека; IV. Права людини і верховенство права; V. Зміцнення ООН
8	Майбутнє, якого ми прагнемо	27 червня 2012 р.	I. Наше спільне бачення; II. Підтвердження політичної прихильності; III. «Зелена» економіка в контексті сталого розвитку та ліквідації бідності; IV. Інституційні рамки сталого розвитку; V. Рамкова програма дій і подальші заходи; VI. Засоби здійснення

Продовження Таблиці 1

1	2	3	4
9	Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030	25 вересня 2015 р.	Встановлює сімнадцять цілей: бідність, голод та безпека продовольства, здоров'я, освіта, гендерна рівність, вода та санітарія, енергетика, економічне зростання, інфраструктура та індустріалізація, нерівність, міста, стале споживання та виробництво, зміна клімату, океани, біорізноманіття, мир та правосуддя, партнерство. Кожна з цілей має свої завдання, а документ загалом – 169 завдань.

Складено за [4; 5; 6]

Метою консультацій є стимулювання досягнення спільного розуміння Цілей Сталого Розвитку, їх актуальності в контексті національного розвитку України взагалі, та торговельної галузі зокрема [7]. Крім того, Мінекономрозвитку України розроблено план заходів з імплементації розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2016-2019 роки, зокрема й стосовно 13 розділу Угоди, яка має назву «Торгівля та сталий розвиток».

На сьогодні існує більше ста різноманітних визначень сталого розвитку, окремі з яких асоціюють це поняття з усталеними, стійкими або збалансованими економічними процесами. Проте, на думку авторів колективної монографії: «...ці епітети є безвідносними до проблеми неруйнівного для природи задоволення потреб сучасних та майбутніх поколінь або не дають рішень для їх розв'язання» [8, с. 195]. На думку Д.О. Грицишена концепція сталого розвитку має стати основою наукових досліджень в економічній та обліковій науках, а під сталим розвитком автор розуміє як певну ідеальну систему господарювання, так і шлях до неї, в ході якої відбуваються параметричні зміни в усіх складових елементах системи [9, с. 117-118]. Сутність сталого розвитку торгівлі визначають як процес гармонізації використання економічних, трудових, матеріальних та інших ресурсів з орієнтацією на безперервне підвищення соціальної ефективності [10].

На нашу думку сучасна динамічна концепція сталого розвитку торговельної галузі має враховувати потреби забезпечення екологічного типу використання різних видів ресурсів (людських, матеріальних, трудових, фінансових та ін.), забезпечувати соціальну справедливість (програми лояльності пенсіонерам, студентам, соціальне ціноутворення

тощо), підвищувати продуктивність економіки країни в процесі господарської діяльності. А інформаційним джерелом, яке дозволить оцінити місце торговельного підприємства в системі забезпечення сталого розвитку і є облікова інформація, яка має розкриватися в інтегрованому звіті, який є центральним елементом, квінтесенцією національної парадигми облікового забезпечення реалізації ідей екологічної безпеки.

Для успішного подолання труднощів, які несуть в собі цілі сталого розвитку та наукового обґрунтування структури та показників облікової інформації, яка має наводитися в інтегрованому звіті торговельного підприємства, необхідно визначити основні торговельно-технологічні бізнес-процеси та масиви облікової інформації, які формуються під час їх здійснення. Задля визначення необхідного обсягу облікової інформації, доцільно дослідити функціональну спеціалізацію торговельної діяльності, яка характеризується обсягом робіт певного виду, що виконуються для вирішення завдань і досягнення цілей підприємства. Функціональний підхід дозволяє виділити основні бізнес-процеси, що складаються з ряду функцій, які формують організаційну структуру торговельного підприємства, відповідно до стратегічної політики (рис. 1). Загальні функції підприємства реалізуються одночасно, безперервно і в взаємодії, що забезпечує цілісність підприємства, як системи, а, відповідно, його безперервну діяльність та сталий розвиток [11, с. 27]. В процесі здійснення кожної функції формується масив облікової інформації (МОІ), яка в подальшому обробляється, групується в розрізі економічної, соціальної та екологічної складових та має бути перенесена до інтегрованого звіту.

Висновки. Якість інформаційної системи бухгалтерського обліку торговельного підприємства є одним з визначальних чинників безперервності та ефективності його діяльності й основою сталого розвитку торговельної галузі в цілому. Збалансована інформаційна система здатна допомогти у вирішенні більшості завдань управління у підприємствах торгівлі, для яких найбільш важливим є процес товароруху. Надійність, адекватність, оперативність і своєчасність обліково-аналітичної інформації важко переоцінити в умовах розмаїття торгово-технологічних процесів, які відбуваються у підприємствах торгівлі та при досягненні основних цілей сталого розвитку, закріплених в міжнародних та національних програмах та документах.

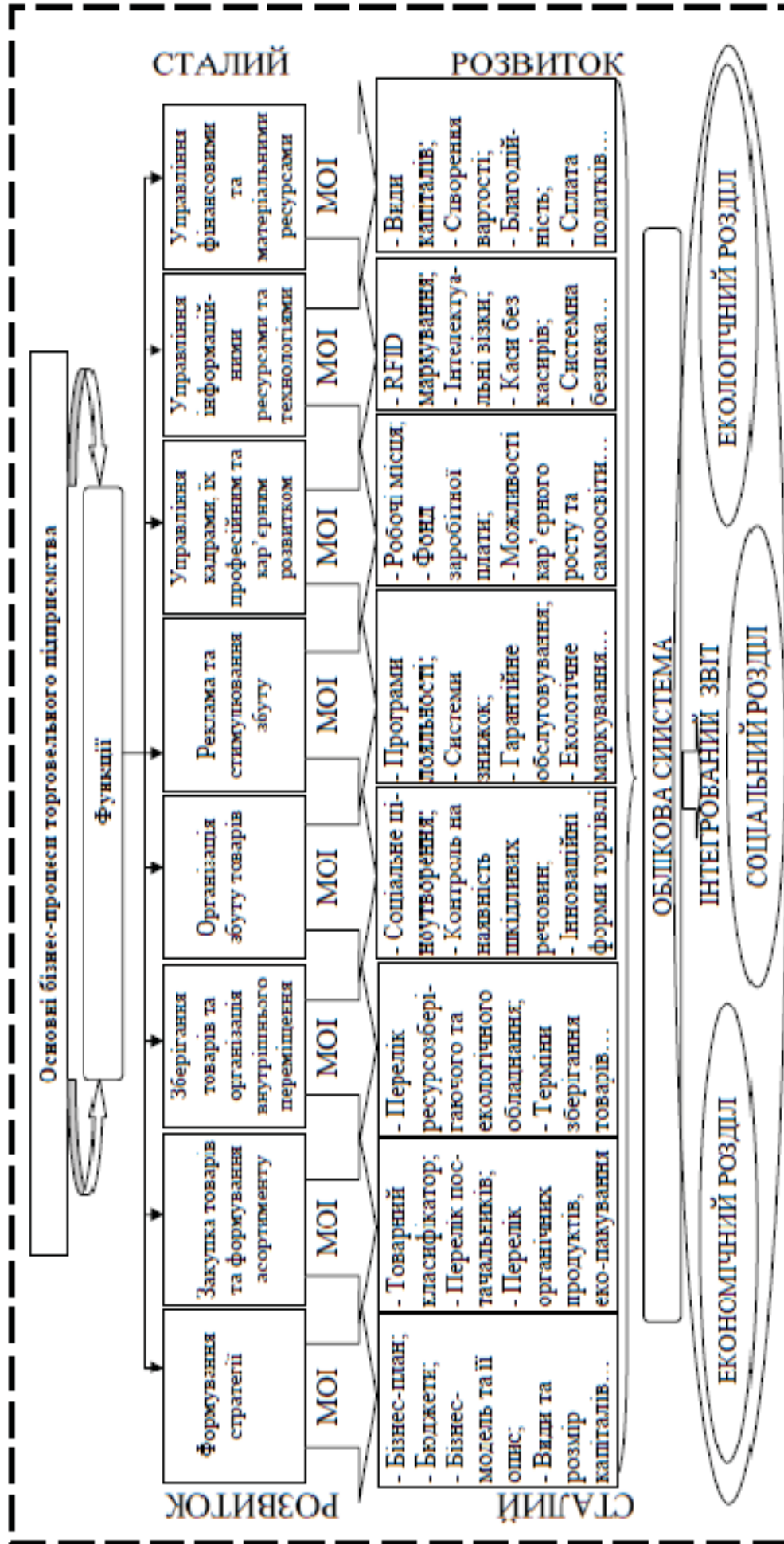

Рис. 1. Роль облікової інформації у забезпеченні сталого розвитку торгівлі

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. 17 цілей сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.globalgoals.org.
2. Марцин В. С. Особливості сталого розвитку торгівлі / В. С. Марцин // Науковий вісник Національної академії ДПС України. – 2005. – №3 (30). – С. 21-27.
3. Юсупова О. О. Еволюція поглядів на глобальну екологічну проблему в контексті діяльності римського клубу / О. О. Юсупова // Наука й економіка. – 2013. – № 2 (30). – 169-176
4. Сталий розвиток: інформаційно-аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipzn.org.ua/stalyj-rozvytok-informatsijno-analitychna-zapyska/>
5. Декларация Рио-де-Жанейро по окружающей среде и развитию [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_455
6. Конвенции и соглашения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21.
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі разом із системою ООН в Україні розпочали національні консультації щодо 17 Цілей Сталого Розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/informatsiinyi-tsentr/news/>
8. Фізична економія у вимірах теорії і практики господарювання: колективна монографія. / За ред. Ю. О. Лупенка, В. М. Жука, В. О. Шевчука, О. В. Ходаківської. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. – 502 с.
9. Грицишен Д. О. Бухгалтерський облік в системі управління економіко-екологічною безпекою промислових підприємств: монографія / Д. О. Грицишен. – Житомир: ЖДТУ, 2015. – 540 с.
10. Шпильова Ю. Б. Сталий розвиток роздрібної торгівлі України / Ю.Б. Шпильова, І. М. Шпильовий // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Сер. : Економіка і менеджмент. - 2012. - № 1. - С. 108-120.
11. Янчева Л. Н. Организация управленческого учета в торгово-производственных предприятиях : монография / Л. Н. Янчева, А. С. Крутова, В.В. Белявцева. – Харьков : ХГУПТ, 2008 – 169 с.